AUT, XLVII, 2009, p. 141-152
– Stilistică şi literatură –

JAPIŢA[1]: O DISCUŢIE DESPRE NUANŢE TERITORIALE, SOCIALE, SITUAŢIONALE

de

Emina CĂPĂLNĂŞAN

Demersul de a pune semnul incluziunii între opera unui scriitor care avertizează: „stilul meu are multe capcane”[2] şi care respinge caracterul programatic al discursului artistic „Nu vreau neapărat să scriu în stilul meu. Nu caut să mă-nchid într-o formulă, fie ea şi «soresciană». Mi-am şi schimbat-o de câteva ori. [...] Scrisul meu ia forma gândirii din momentul respectiv.”[3] şi palierul ideologic ar putea fi considerat un gest tehnicist, suprimator al descoperirii nemijlocite. Se pune astfel întrebarea „De ce să reducem artificios bogăţia hibridă a literaturii vii la câteva concepte, şi ele nu tocmai limpezi?”[4]. Mai mult, „cazul lui Marin Sorescu este mai complicat, pentru că încă de la începutul poeziei sale el a şocat publicul

[1] Întrucât ne-am propus o analiză a romanului *Japiţa* din perspectiva elementelor lingvistice şi stilistice, nu vom supune interpretării substanţa ce alcătuieşte planul narativ. Totuşi, având în vedere discuţia prezentului articol, e adecvat să menţionăm că romanul a apărut postum, în anul 1999, fiind elaborat în perioada 1978-1987 – vezi Marin Sorescu, *Opere. VI. Romane. Proză scurtă.*, ediţie îngrijită de Mihaela Constantinescu-Podocea, prefaţă de Eugen Simion, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2006, *Note. Comentarii. Variante*, p. 1179 şi că rama textuală se construieşte în jurul adolescenţei lui Marin Sorescu, legată de Craiova şi de satul natal, Bulzeşti – vezi Crenguţa Gânscă, *Opera lui Marin Sorescu*, [Piteşti], Editura Paralela 45, [2002], p. 232. De asemenea, redăm un fragment din roman care lămureşte problematica ce s-ar putea naşte pornind de la nevoia de a *explica* titlul: „Vremea asta, perioada asta, înţelegi, e o japiţă... [...] O mare curvă... înţelegi? Uite-aşa te-nvârteşte – te scoate din minţi... şi cu banii-nainte – înţelegi? Întâi îţi ia... toţi banii. Banii-nainte, ca la curve. Şi rămâi proletar. Iar clasicul marxism-leninismului, Marx, ce ne învaţă? Sacul cu bani. Totul e o marfă – depinzi de sacul cu bani al exploatatorului...” – Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 969.

[2] http://www.pruteanu.ro/204dialoguri/1986-02sorescu.htm, p. 9.

[3] *Ibidem*.

[4] Mircea Cărtărescu, *Postmodernismul românesc*, Bucureşti, Editura Humanitas, [1999], p. 309.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

vremii cu o modalitate poetică aparent în contradicție cu estetica modernistă reiterată de Labiş şi impusă de Nichita Stănescu. Sorescu a fost de la primele sale volume receptat ca un nonconformist”[5].

Totuşi, trebuie subliniat faptul că „o literatură fără constructe teoretice nu este numai cu neputință de studiat, dar şi cu neputință de produs. Curentele artistice nu sunt căsuțe taxonomice în care, ca într-un insectar, sunt țintuiți autorii [...], ci dominante umane, psihice şi artistice având un dinamism propriu. [...] Curentele furnizează autorilor nu numai atitudinea filozofică şi estetică, ci şi o ideologie, un instrumentar tehnic, un sistem de valori”[6]. Iar dacă asocierea dintre un model paradigmatic şi un model individual stă sub semnul sugestiei, nu al impunerii, demersul scapă de eticheta tehnicismului învestit negativ. Sorescu nu se conformează uzanțelor stabilite, postmodernismul „nu se lasă prins într-o definiție comodă”[7] – iată justificarea alăturării dintre scriitorul Marin Sorescu şi postmodernism.

Înainte de a vedea în ce măsură romanul *Japița* poate fi subsumat esteticii postmoderne, considerăm pertinentă redarea unor fragmente critice, legate prin intenția de a încadra scriitura lui Marin Sorescu în circumstanțele contextual-literare. Mircea Cărtărescu remarcă faptul că „e greu de înțeles de ce asociem numele lui Marin Sorescu mai curând cu grupul modernist «instituționalizat» decât cu postmodernismul, al cărui reprezentant tipic pare a fi”[8]. Referindu-se la poezia lui Marin Sorescu din ciclul *La lilieci*, Nicolae Manolescu face următoarea aserțiune: „Postmodernismul anilor ’80 îşi află în ea o sursă pe care va trebui s-o recunoască într-o bună zi”[9]. Cu toate că Mircea Cărtărescu nu este ferm în identificarea poeziei lui Marin Sorescu cu principiile esteticii postmoderne, admite că „Sorescu evadează din modernism după 1970”[10] şi că „mai toate aspectele exterioare ale poeziei postmoderne sunt prezente în volumele sale de versuri, fapt care-l transformă pe Sorescu în principalul argument al

---

[5] *Ibidem*, p. 323.

[6] *Ibidem*, p. 309-310.

[7] Emilia Parpală Afana, *Introducere în stilistică*, [Piteşti], Editura Paralela 45, [1998], p. 141. Dificultatea de a trasa linii precise în exteriorul unei realități complexe este accentuată şi de Adrian Dinu Rachieru în *Elitism şi postmodernism. Postmodernismul românesc şi circulația elitelor*, [Chişinău], Editura Garuda-Art, 2000, p. 76: „Strădaniile unora de a face din postmodernism un «concept operativ», invitând la precizie didactică se izbesc de nebuloasa accepțiilor în care este manevrat, uneori năucitor-divergente”.

[8] Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 308-309.

[9] Nicolae Manolescu, *Despre poezie*, Bucureşti, Editura Cartea Românească, 1987, p. 238, *apud* Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 325. Aşadar Nicolae Manolescu observă că „generația ’60 […] are o considerabilă contribuție la postmodernitate. Iar aceasta ține de evoluția formelor literare şi nu de evoluția conceptelor critice.” – Adrian Dinu Rachieru, *op. cit.*, p. 96.

[10] Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 324;

BDD-A6437 © 2009 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

celor care văd în poeții şaizecişti nişte postmoderni adevărați”[11]. Eugen Simion consideră, de asemenea, că odată cu *La lilieci* se produce în cazul lui Marin Sorescu o schimbare de paradigmă, depăşindu-se astfel modernitatea[12].

Am considerat necesară incursiunea în poezie, întrucât cele două forme ale aceleiaşi sensibilități (poezia şi proza) nu pot fi fracționate. Cu toate că Marin Sorescu se declară adeptul dedublării în spațiul creației – „În proză sau în teatru eu vreau să respect, oarecum, genurile şi cerințele fiecărei discipline.”[13], marca individuală aduce împreună paginile situate între coperte diferite. Din acest motiv, utilizarea poeziei lui Marin Sorescu drept pledoarie pentru concretizarea unei *alte* definiții a noului neignorând tradiția[14] constituie primul contact cu afirmația că Marin Sorescu este postmodern. Aşadar suntem de părere că „o obsesie recuperatoare solidarizează generația ’60[15] de insurecția optzecistă în câmpul literaturii”[16].

Fără a alimenta o dezbatere fără finalitate în jurul caracterului subversiv al unor concepte operaționale, supunem analizei romanul *Japița*, pentru a vedea în ce măsură *hibridizarea*, una dintre trăsăturile ce compun estetica postmodernă, caracterizează romanul postum al lui Marin Sorescu. Termenul *hibridizare* surprinde gândul postmodernilor de a surpa „taxinomia elaborată a esteticii clasice, care împarte literatura în genuri şi specii bine delimitate (cultura «înaltă» fiind la rândul ei bine delimitată de cea «joasă»)”[17]. Diferențele instituite de tradiție dintre *high culture* şi *popular culture* sunt anulate, partizanatul cu nivelarea dintre cele două

---

[11] *Ibidem*, p. 323

[12] Eugen Simion, *Un concept care îşi caută sensurile*, în „Caiete critice”, nr. 1-2, 1986, p. 8, *apud* Emilia Parpală Afana, *op. cit.*, p. 142.

[13] www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=9760.

[14] Vezi Adrian Dinu Rachieru, *op. cit.*, p. 31, unde se susțin următoarele: „Umberto Eco respinge o definiție cronologică a postmodernismului şi îl investeşte [sic!] cu virtuți funcționale, recuperatoare; negreşit, el rămâne un **termen periodizant** [subl. aut.] (împovărat de un prefix care îi asigură respectabilitate) dar, mai ales, deschide o perspectivă de **meditație istorică** [subl. aut.], acut-interogativă, înțeles [...] ca un **Kunstwolen** («un mod de a opera») prin disponibilitatea de a revedea trecutul, redescoperindu-l”.

[15] Întrebat cum poate fi definită generația „Labiş”, grup ideologic din care face parte el însuşi, Marin Sorescu a răspuns: „Eu cred că este o generație reală, chiar dacă, luându-i separat sau în grupuri de doi-trei, vedem că nu se-mpacă-ntre ei... aceşti exponenți ai generației”. Vezi www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=9760.

[16] Adrian Dinu Rachieru, *op. cit.*, p. 95; Nicolae Manolescu, în *op. cit.*, p. 224, *apud* Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 172, respinge ideea că „linia de demarcație între modernitate şi postmodernitate desparte [...] generația ’60 de generația ’80. Chiar dacă generația ’60 n-a folosit niciodată termenul [...], contribuția celei dintâi la postmodernism este considerabilă”.

[17] Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 101-102.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

elemente ale x-dihotomiei fiind ridicat la rang de principiu[18]. În mod evident, acest lucru se întâmplă fiindcă „postmodernismul recuperează culturalul prin reasamblare şi vizează aglutinarea nu particularizarea”[19]. Făcând din această antonimie un spaţiu parantetic, scriitorii postmoderni juxtapun cultura de masă şi cea elitistă[20], alăturând unor elemente ce ţin de stilul literaturii înalte elemente regăsibile în stilul trivial[21] al unor reviste de divertisment. Cu alte cuvinte „postmodernismul are curajul autenticităţii, o legitimă oroare de snobism, de esoterism afectat, de preţiozitate”[22].

Fără a fi vorba de teribilism afişat, Marin Sorescu afirmă: „pentru mine singurul criteriu al adevărului este de a fi precis cu mine însumi, de a spune exact ce gândesc şi de a nu încerca să trişez: să gândesc una şi să spun alta, sau să «înfloresc», să literaturizez”[23]. Faptul că pentru Marin Sorescu literatura „înseamnă o trăire de viaţă”[24] o dovedeşte caracterul autobiografic[25] al romanului *Japiţa*. Fără a transfigura viaţa până la

---

[18] Vezi Adrian Dinu Rachieru, *op. cit.*, p. 61.

[19] *Ibidem*, p. 75.

[20] *Ibidem*, p. 80; vezi şi Steven Connor, *Cultura postmodernă. O introducere în teoriile contemporane*, traducere din limba engleză de Mihaela Oniga, Bucureşti, Editura Meridiane, 1999, p. 151, unde se porneşte de la eseul lui Leslie Fiedler cu un titlu ce cuprinde într-o formă lapidară gândul postmodernilor *Cross That Border – Close That Gap*, pentru a se afirma că scrierile postmoderne „trebuie să conteste [...] integralitatea generică a culturii elevate, acea integralitate garantată până acum de distanţarea ei de western, romane sentimentale sau poliţiste”. De cealaltă parte, romanele de factură modernă ar fi negat contaminarea cu acest tip de scriitură – vezi *ibidem*.

[21] Adjectivul este asemănător din punct de vedere semantic cu: *neruşinat, indecent, obscen, necuviincios, ordinar, vulgar* – vezi Gh. Bulgăr, *Dicţionar de sinonime*, ediţia a VI-a, Bucureşti, Editura Palmyra, 1995, s.v. *trivial* şi www.dexonline.ro, dar inclus, de asemenea, în acelaşi lanţ sinonimic cu: *obişnuit, comun, plat* – lexeme ce concretizează ideea de banalitate – vezi www.dexonline.ro, s.v. *trivial* (sursa NODEX); cf. şi engl. *trivial* „of little substance or significance”; „trivial conversation”; „commonplace prose” – vezi http://www.websters-online-dictionary.org/definition/trivial. Considerăm că sintagma *conversaţie trivială* [trad. n. – E. C.], situaţie în care *trivial* este actualizat cu sensul de „banal, comun”, constituie manifestarea în planul literaturii a ideii postmodernilor de *a coborî în stradă*. Vezi George Bădărău, [Iaşi], Editura Institutul European, 2007, p. 12, unde ca primă constantă teoretică a postmodernismului se indică: „poetul [şi prozatorul – n.n. E. C.] postmodern coboară în stradă”.

[22] Andrei Pleşu, *apud* George Bădărău, *op. cit.*, p. 13

[23] http://www.pruteanu.ro/204dialoguri/1986-02sorescu.htm, p. 5.

[24] *Ibidem.*

[25] Vezi Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 1186, unde se face următoarea precizare: „Pe cele câteva file albe, legate la începutul şi la sfârşitul volumului din 1996 şi, marginal, pe paginile dactilografiate, Marin Sorescu [...] a notat idei şi dialoguri, date ale lecturilor succesive [...]. Pe o astfel de filă – o listă a personajelor cu identificarea câtorva prototipuri, cele mai multe, rude ale scriitorului: *Riţa lu Dumitru lu Stan* – mama, *Gheorghe/Nicolae* şi *Aurel/George* – fraţi”.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

confuzia cu haosul imaginarului, Sorescu *rebiografizează*[26] totuşi anii copilăriei: masculinul devine feminin – Buzeşti: Stava, Marin Sorescu e Tudor Frăţilă, iar *Japiţa* devine roman amintitor de Joyce: *Portretul artistului la tinereţe*[27]. Şi pentru că atmosfera Craiovei postbelice se cere conturată din elemente specifice şi la nivelul limbajului, Marin Sorescu nu îşi cenzurează condeiul când vine vorba de nuanţe teritoriale sau de limbaj familiar. Literar şi dialectal nu reprezintă fragmentări incongruente, „diferenţa nu mai este eficientă: diferenţele s-au prăbuşit, toate construcţiile binare ale unei realităţi purtătoare de semnificaţie au devenit inoperante”[28]. Termeni incompatibili cândva sunt alăturaţi, devenind elemente inextricabil legate ale unui hibrid aşa încât „comedia literaturii se poate desfăşura luxuriant, *fără oprelişti* [subl. n. – E. C.], asemenea defilării carelor alegorice ale unui carnaval creol”[29]. Asemenea literaturii postmoderne, proza lui Marin Sorescu „aduce o relaxare a standardelor estetice, o artă mai puţin preţioasă”[30]: „Ce-s năzbâtiile[31] astea? Spune-mi tu, ce-s năzbâtiile astea? Şi hârşc[32] câteva curele peste popou[33]. [...] dacă

[26] Vezi Emilia Parpală Afana, *op. cit.*, p. 143.
[27] Vezi Crenguţa Gânscă, *op. cit.*, p. 233.
[28] Emilia Parpală Afana, *op. cit.*, p. 140.
[29] Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 342-343.
[30] Emilia Parpală Afana, *op. cit.*, p. 143.
[31] În DEX, s.v. *năzbâtie*, se dă următoarea explicaţie: „faptă, vorbă, idee etc. glumeaţă, lipsită de seriozitate; poznă, ştrengărie, glumă, ghiduşie; farsă”. Vezi www.dexonline.ro, s.v. *năzbâtie*, sursa NODEX, unde se face următoarea indicaţie: „*pop.* întâmplare sau situaţie ciudată; poznă; comedie”. Considerăm că precizarea registrului în care apare termenul subliniat este necesară pentru a arăta că în romanul *Japiţa* sunt prezente elemente ale limbajului familiar. De altfel, „pe palier l e x i c a l [subl. aut.], în limbajul *familiar* [subl. n. – E. C.] se regăsesc cuvinte şi expresii din lexicul a r g o t i c [subl. aut.], p o p u l a r [subl. aut.], n e o l o g i c [subl. aut.] şi din j a r g o n [subl. aut.].” – Mihaela Popescu, *Dicţionar de stilistică*, [Bucureşti], Editura All, [2002], p. 132.
[32] Lexemul nu apare în DEX, apare însă *hârş*, formă apropiată din punct de vedere sonor (se ştie că interjecţiile se diferenţiază de alte clase lexico-gramaticale şi prin faptul că au variante, „forma lor fiind mai puţin stabilă decât a altor cuvinte” – vezi *Gramatica limbii române. I. Cuvântul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005, p. 660). Vezi s.v. *hârş* şi s.v. *hârşti*. Vezi şi www.dexonline.ro, s.v. *hârşâit*, sursa: Sinonime, unde se dau următoarele echivalente semnatice: *hârşâială, hârşâire, hârşâitură*, cu precizarea „prin Munt.” şi s.v. *hârşâi*, cu indicaţia „reg.”. Prezenţa interjecţiilor – „*semnale lingvistice* [subl. aut.] care nu *denotă* [subl. aut.], ci *exprimă* [subl. aut.] diverse [...] impulsuri voliţionale sau *imită* [subl. aut.] [...] diverse sunete şi zgomote” (*Gramatica limbii române. I. Cuvântul*, p. 657) – reflectă implicarea afectivă. Interjecţiile, ca mărci ale subiectivităţii şi ale spontaneităţii, ca elemente ce actualizează *funcţia emotivă*, sunt caracteristice *limbajului familiar*. Vezi Mihaela Popescu, *op. cit.*, p. 132. Vezi şi Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*, ediţie definitivă, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1975, p. 19-20, unde este subliniată expresivitatea onomatopeelor.
[33] Vezi DEX, s.v. *popou*, unde se arată că acesta este un cuvânt aparţinând registrului familiar.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

stătea aici, cu gândul la matematici, nu păţea nimic. Şi iar vâââj, vâââj, pleoţ! cu *centironul* [subl. aut.].”[34]; Birtea era „îmbrăcat *hoţ*[35] [subl. aut.], c-o haină despicată, cu pantofi cu talpă groasă şi cu pantaloni cu manşetă strâmtă. Părul negru corb strălucea din cauza uleiului de nucă – arăta lins şi unsuros. [...] prezentabil, un tip din cei cu tupeu şi cu succes la fete. [...] Malagambistul ţinea în braţe o cutie de pantofi.”[36]; „Da’[37] ce-ai cu proletariatul? De ce-l faci tâmpit? [...] De-aia, o să vezi tu. Nu voi conduceţi, alţii îşi fac interesele lor cu mâna voastră. O să vedeţi voi ce s-alege şi de fundul vostru.”[38]; Se zvoneau multe despre el la liceu, ba c-ar fi o capacitate, ba un palavragiu, o treanţă[39]-n fund, un nemernic”[40]. Trivialul e unicul cod atunci când limbajul devine mijloc de redare a unei realităţi: „Ce-mi foloseşte [...] că m-ai abonat la «Revue de deux Mondes» (avea toată colecţia în pod) şi nu mi-ai găsit un bărbat demn, care să mă pună să-i cresc copii şi să nu mă zbârcesc aici, ca o prună uscată?! [...] Ba ţi-am găsit... da-te-aş[41] dracu[42]! izbucni bătrâna, într-o oltenească neaoşă. Da’ voiai ca eu să ţi-i şi ţiu[43]? Fetele altora mai ştiu şi ele cum să facă, să stea bărbaţii pe lângă ele, mai dau ochii peste cap, se mai fandosesc... şi au lipici[44] – da ale mele parc-ar fi nişte toante!”[45]. Aşadar „graniţa dintre existenţial şi estetic tinde să se estompeze până la disoluţie”[46];

---

[34] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 791-792.

[35] Vezi DEX, s.v. *hoţ*: „(Fam.) Om ştrengar, şiret”. În sintagma *îmbrăcat hoţ*, cuvântul subliniat este apropiat ca sens de determinantul *şmechereşte*.

[36] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 793-794.

[37] „Apostroful **nu** [subl. aut.] se utilizează în scrierea formelor **literare** [subl. aut.] ale cuvintelor româneşti, ci notează realităţi **fonetice** [subl. aut.] din vorbirea **familiară**, **neglijentă**, **populară** sau **regională**” ($DOOM_2$, p. XXXVIII). Formele trunchiate ale unor cuvinte – variante scrise ale unor pronunţări rapide – sunt, aşadar, specifice limbajului familiar. Vezi Mihaela Popescu, *op. cit.*, p. 132.

[38] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 798.

[39] Vezi DEX, s.v. *treanţă* şi s.v. *zdreanţă*: „Fig. (Fam.) Om de nimic; lepădătură, secătură”.

[40] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 801.

[41] „Componentele condiţionalului prezent pot fi disociate şi prin postpunerea elementului mobil. Formele cu elementul mobil postpus [...] apar, de cele mai multe ori, în construcţii aproape fixate, cu un pronunţat caracter afectiv, proprii limbajului popular şi **familiar** [subl. n. – E. C.]”. Vezi *Gramatica limbii române. I. Cuvântul*, p. 364.

[42] Formă rezultată în urma pronunţării rapide, în care finalul cuvântului rămâne nearticulat – *cf. dracului* – formă de dativ prezentă în structura unor expresii precum: *stai locu***lui** (dativul locativ). Alegerea acestui cuvânt şi nu a unui eufemism trimite tot spre limbajul familiar, fiind o dovadă a spontaneităţii, a lipsei de cenzurare a unor reacţii.

[43] Cf. *să ţin* – forma literară – vezi $DOOM_2$, s.v. *ţine*.

[44] „Fig. (Pop. şi fam.) Ceea ce atrage, încântă sau seduce în făptura sau felul de a fi al cuiva; farmec. Loc. adj. şi adv. *Cu lipici* = încântător, atrăgător, fermecător, seducător” – DEX, s.v. *lipici*.

[45] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 806.

[46] George Bădărău, *op. cit.*, p. 12.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

„postmodernul foloseşte toate limbajele, procedeele [...] şi comunică, pe fragmente, cu diverse categorii de cititori”[47].

Fără a putea primi unica etichetă de roman realist, *Japiţa* surprinde fragmente de realitate ce nu permit estetizarea codului – rezultatul ar fi o sublimare, dar în acelaşi timp o suprimare a naturalului. Aşadar, romanul acceptă mai degrabă identificarea cu unul dintre principiile esteticii postmoderne „etorogenitatea codurilor: artele fuzionează, genurile sunt impure, ideea specificităţii lor este respinsă”[48]. Literatura postmodernă arată „o disponibilitate formală fără frontiere, în care cuvântul de ordine este [...] *impuritatea* [subl. aut.]. Este imperiul hibrizilor”[49]. Definit ca stil „pluralist”[50], postmodernismul face demersuri ca arta înaltă să schimbe înălţimile pentru a încheia „dubioase mezalianţe cu domeniile marginale ale culturii de consum, paraliteraturii, kitsch-ului[51]”[52]. Prin neizolarea limbajului colocvial, prin includerea nuanţelor teritoriale în ţesătura textuală se poate spune că „postmodernismul nu e elitist şi dificil; e oligarhic şi tolerant”[53]: „S-a răzgândit fecioara! Sanchi![54] eşti tu fată mare cum sunt eu acid clorhidric (învăţase de curând despre acidul clorhidric)... Te-ai întins cu toţi chiriaşii şi-acuma mă găsiseşi pe mine!”[55]; „Şi mai află, nasoalo[56], că nici nu mă gândesc la tine în minutele astea... Am eu la cine mă gândi... Hi-hi... există atâta muieret[57]... minunat. Minunate femei mai are patria noastră, România, Republică de la 30 Decembrie – anul trecut (enervat)[58]. [...] Dar e dezastruos! Să pic eu tocmai peste excepţie, peste femeia nefemeie? Dar parcă ăştia din centru sunt mai breji? Ne-or fi zicând nouă mârlani[59], dar şi ei sunt nişte impotenţi. Mai bine ciobani şi cu vână[60],

[47] Ion Bogdan Lefter, *apud* George Bădărău, *op. cit.*, p. 12.

[48] Emilia Parpală Afana, *op. cit.*, p. 141.

[49] Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 101-102

[50] Vezi Emilia Parpală Afana, *op. cit.*, p. 142.

[51] Pentru o analiză a acestui fenomen devenit concept în literatură prin adăugarea determinantului adjectival *poetic* vezi *ibidem*, p. 138.

[52] Mircea Cărtărescu, *op. cit.*, p. 102.

[53] George Bădărău, *op. cit.*, p. 12.

[54] „Adv. (Fam.) Vorbă să fie! aşa să crezi! cum s-ar zice” – DEX, s.v.

[55] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 832.

[56] „(Arg.) 1. Adj., s.m. şi f. (Om) urât sau ridicol” – DEX, s.v. În limbajul familiar se găsesc elemente lexicale argotice – vezi *supra*.

[57] „(Înv. şi pop.; azi depr.) 1. (La sg. cu sens colectiv) Mulţime, grup de femei; muierime” – DEX, s.v.; vezi şi s.v. *muiere* – termen neliterar, intergrat limbii populare.

[58] Explicaţia parantetică trimite spre *discursul teatral*, ce are ca particularitate inserţia unor indicaţii privind vorbirea sau gestica. Acest aspect întăreşte cele afirmate anterior: romanul *Japiţa* poate fi integrat scrierilor postmoderne, argumentul fiind amestecul de coduri lingvistice şi de genuri literare.

[59] „(Depr.) Om prost crescut [sic!], grosolan, necioplit; bădăran, ţopârlan” – DEX, s.v.; utilizarea termenilor peiorativi reprezintă o particularitate a limbajului familiar – vezi în acest sens Mihaela Popescu, *op. cit.*, p. 133.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

decât scopiții[61] ăștia. Din muieri neisprăvite ca tine se nasc ei – de sunt așa de aschimodii[62].”[63]; „Fir-ar ai dracului de liberali! începu femeia amărâtă o nouă rafală. Fir-ar ai dracului de țărăniști! Fir-ar ai dracului de legionari! Fir-ar ai dracului de cuzişti... Ia zi, mă, ce partide mai sunt?... ”[64]; „A zis că-n loc să dea după dreptate, așa cum a venit de sus, întâi la văduve şi la ăi[65] de-au făcut frontul, el i-a dat două pogoane ăle mai bune... ăleia...”[66]; „Acest popor mic şi obraznic trebuie redus la tăcere... Așa cică a zis tătucul.”[67]; „V-a turnat[68] damblagiul[69] ăla de cerşea aseară. N-am ştiut că e colonel – se scuză părintele, galben ca ceara. [...] Fură arestați. De aici încolo viața le-a intrat pe un făgaş plin de grozăvii...”[70]; „*După ce că-s la-nchisoare / Mă mai ții şi în picioare.*”[71]; „Da aia o ştiți, v-am spus-o? Când am stat o noapte-ntreagă la una-n dulap, fără ca ea să ştie şi-au venit nişte golani[72] şi-au făcut-o poştă?”[73]; „*Câte stele sunt pe cer / Până-la ziuă toate pier / Numai pe fabrica noastră / Arde una ca o proastă.* [...] Ăştia, n-au nimic sfânt, bă[74]. Nici stele, nici fabrică – nimic... ”[75]. Ca o constantă a esteticii postmodernismului se conturează preocuparea pentru spațiile mai puțin exploatate ale limbii – termenul de postmodernism „nu valorizează negativ desuetudinea”[76]. În spațiul scrisului, această idee se materializează prin „discursul conversațional, coborând (voit plat-prozaic) în imediatul vieții cotidiene”[77]. Fragmentele extrase din *Japița* dovedesc că Marin Sorescu nu a obstrucționat pătrunderea obişnuitului în sfera literarului. Prin diversificarea limbajului, Marin Sorescu se alătură postmodernilor

---

[60] „(Pop.) *A fi numai cu vână* = a fi sprinten, agil, puternic” – DEX, s.v. *vână*.

[61] „(Pop.) Castrat, jugănit” – *ibidem*, s.v.

[62] „(Fam.) Persoană foarte urâtă (prin slăbiciune exagerată, statură mică etc.)” – *ibidem*, s.v. *aschimodie*.

[63] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 835.

[64] *Ibidem*, p. 851.

[65] *Ăi, ăle, ăleia* sunt forme pronominale folosite în limbajul colocvial; vezi $DOOM_2$, s.v.

[66] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 852.

[67] *Ibidem*, p. 856.

[68] În limbajul familiar, *a turna* este folosit cu sensul de „a pârî, a denunța pe cineva”. – DEX, s.v.

[69] Termen popular însemnând „persoană care suferă de dambla” – www.dexonline.ro, s.v. *damblagiu*, sursa: NODEX.

[70] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 883.

[71] *Ibidem*, p. 887.

[72] Lexem cu nuanță peiorativă: „om fără ocupație, care bate toată ziua drumurile fără să facă nimic util; derbedeu” – DEX, s.v. *golan*.

[73] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 895.

[74] „Interj. (Arg.)” – DEX, s.v.

[75] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 1008.

[76] Adrian Dinu Rachieru, *op. cit.*, p. 90.

[77] *Ibidem*, p. 88.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

optzeciști care „scormonind la «subsolul actualității» [...] probează că literatura [...] şi-a mărit granițele”[78].

Trivialul este secundar însă când se întrezăreşte filonul istoric şi psihologic[79]. Exigențele stilului înalt substituie coborârea în comun[80]: „Se simțeau ca pe o banchiză[81], la Polul Nord, pol pe care, dacă-l descoperiseră n-aveau ce face cu el, căci le era fo-a-me. [...] Totul li se aducea din sat, dar uite că se mai întâmplau şi desincronizări.”[82]; „La câțiva ani de la terminarea războiului, clima rămânea încă potrivnică. Semn, după unii, că războiul încă nu se terminase. [...] Timpul e şi el ca sufletul oamenilor – dacă se măcelăresc între ei – clima e cruntă.[83]”[84]; „scepticismul[85] acesta... e o altă racilă[86] a mentalității noastre. Ne împiedică să progresăm.”[87]; „Ivona suferise un afront[88] în dragoste, şi la început voise să se sinucidă, apoi îşi comutase pedeapsa în dorința de a se călugări, pentru a se fixa, până la urmă, asupra unui alt chin: să rămână fată mare.”[89]; „Da, domnilor, situația este mai mult decât critică [...]. Am fost lăsați la discreția lor, li s-a dat țara pe mână, fără niciun fel de garanții din parte-le[90]. Pot să facă ce vor. Şi vor

---

[78] *Ibidem*, p. 104.

[79] Când se analizează contextul politic sau starea psihică a personajelor forma discursului se schimbă, particularitățile limbajelor *filozofic* şi *eseistic* fiind evidente. Mihaela Popescu, în *op. cit.*, p. 134, consideră *limbajul filozofic* o variantă a limbajului ştiințific, argumentând că acesta „*se distinge* [subl. n. – E.C.] de alte limbaje ce țin de aria ştiințificului”. În *ibidem*, p. 128, se susține faptul că *limbajul eseistic* „se apropie foarte mult de limbajul artistic”. Acest lucru presupune actualizarea funcției poetice, funcție orientată spre *forma* ideilor.

[80] Termenii aparținând registrului familiar sau limbii populare sunt ocoliți; ca o particularitate a limbajului filozofic, poate fi observată „predilecția pentru termenii abstracți şi marea deschidere pentru *neologisme* [subl. n. – E.C.]”. *Ibidem*, p. 135.

[81] Vezi Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I. O., 2000, s.v.

[82] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 787.

[83] În cazul limbajului eseistic „frazele au o anumită curgere, iar structura textului este asemănătoare celei din argumentație [...]. Astfel, ca şi în argumentație, se enunță o idee – un adevăr [subl. aut.] [...]. Ceea ce urmează reprezintă demonstrația [subl. aut.]”. – Mihaela Popescu, *op. cit.*, p. 129. Aşadar, nu doar alăturarea unor termeni justifică discuția despre prezența limbajului eseistic, ci şi *structura* frazelor. Demersul demonstrativ caracterizează de asemenea limbajul filozofic. – *Ibidem*, p. 135.

[84] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 788.

[85] Neologism atestat în Florin Marcu, *op. cit.*, s.v. *scepticism*.

[86] Termen livresc, cu sensul „cusur, meteahnă, defect” – www.dexonline.ro, s.v.

[87] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 798.

[88] Vezi Florin Marcu, *op. cit.*, s.v.

[89] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 804.

[90] Această construcție cu dativ nu este proprie limbajului curent; este însă admisă în poezie. – Vezi Mioara Avram, *Gramatica pentru toți*, Bucureşti, Editura Academiei, 1986, p. 124.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

face!”[91]; „România are, la ora actuală, o populație îmbătrânită, formată din pensionari, care consumă şi nu mai produc. Nici nepoți nu mai îngrijesc – să le facă ciorapi, mănuşi – să-i ducă de mână, pentru că generația tânără nu procreează. Instinctul naţiei nu mai funcţionează! Satul neaoş se va uni cu oraşul cosmopolit[92] şi va da nişte stârpituri de mahala.”[93]; „Bani nu avea de unde să le dea, spre dezamăgirea lui Aurel şi a lui Tudor, care aveau nevoie de rechizite. Cea mai dură era «confruntarea cu alți colegi înstăriți». [...] Trăiau şi aici tot ca în sat, între rude, fără să beneficieze de luminile oraşului decât prin faptul că plăteau foarte scump aceste lumini.”[94]; „Mama în mintean de dimie, fratele Gheorghe subțirel îmbrăcat, cu capul gol, dar vesel şi curios ce-o să mai urmeze în politica mondială. O lume se îndepărtează... retrăgându-se în ea însăşi[95].”[96]; „Un oraş cheamă după el altul şi dacă te pui pe umblat, nu mai ai hodină. Lumea e la fel de mare şi dacă stai aici în satul tău şi dacă încerci să-i vezi marginile”[97].

Politicul apare la suprafața dimensiunii textuale prin câteva elemente ce țin de limbajul specializat al unei epoci: „Soarele, bade! Să votați soarele!”[98]; „*Jos hidra roşie*”[99]. Prețiozitatea discursului filozofic completează puzzle-ul stilistic: „Dacă te gândeşti mai profund vezi că nu dai de nicio rațiune[100]. Chiar verbul a gândi are formă reflexivă – a te gândi, în sensul ăsta. Te gândeşti la ceva, în fond la tine. E o intuiție generoasă a limbii române, o sugestie că trebuie să găseşti rezolvarea în tine. Tot universul e în tine şi gândindu-l vezi că nu are niciun sens, aşa cum înțelegem noi lucrurile cu biata noastră minte. Omul nu e un animal care să pătrundă misterul. Puțin mai evoluat decât urangutanul[101] şi nici asta nu e sigur. [...] Aşa e lumea – deşi nu-i rațională, cum spuneam, e grozavă. Completeaz-o, dar fără să încerci să-i dai vrei explicație, pentru că

[91] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 815.
[92] Vezi Florin Marcu, *op. cit.*, s.v.
[93] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 835-836.
[94] *Ibidem*, p. 859-860.
[95] Formă a ideii încadrabilă limbajului eseistic, „limbaj care face loc polisemiei şi ambiguității” – Mihaela Popescu, *op. cit.*, p. 128. Aşadar, sunt ocolite sintagmele şablonizate. Posibilitatea multiplelor interpretări este sugerată şi de întreruperea comunicării prin puncte de suspensie.
[96] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 867.
[97] *Ibidem*, p. 874-875.
[98] *Ibidem*, p. 922.
[99] *Ibidem*, p. 945.
[100] Vezi Florin Marcu, *op. cit.*, s.v.
[101] „Noutatea expresiei” este o caracteristică a limbajului artistic; vezi, în acest sens, Mihaela Popescu, *op. cit.*, p. 127. Acest principiu este actualizat în fragmentele redate mai sus.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

explicând-o ajungi la tine[102]. Şi ce explicaţie îţi poţi da ţie însuţi? Niciuna. Ai venit din neant[103], te duci în neant, după ce ai luat puţin seama în jur, belind ochii[104], uimindu-te şi plecând nedumerit. Fără memorie te naşti, fără memorie pleci"[105].

Literatura postmodernă se angajează în lupta cu clişeele moderniste. „Multiplicitatea polifonică"[106] şi „amestecul de convenţii [...] indică o altă reţetă, cultivând impuritatea"[107]. „Postmodernismul [...] reevaluează eclectismul, efortul adiţional şi plăcerea combinatorie însemnând o juxtapunere de forme, formule şi coduri"[108].

În încheierea discuţiei despre *nuanţe teritoriale, sociale, situaţionale* ca elemente ale concretizării ideii de hibridizare stilistică, considerăm adecvată precizarea că *Japiţa* are doar un început încadrabil în paradigma clasică. Romanul abandonează însă tehnica derulării coerente a unor evenimente – „naraţiunea nu curge linear, ci se sparge în zeci de povestiri, unele dintre ele putând funcţiona foarte bine independent, ca nuvele."[109] Această observaţie apropie proza lui Marin Sorescu de „*proza scurtă* [subl. aut.], proza sincretică, aluvionară, greu de încadrat într-o specie constantă"[110], formă de difuzare a ideilor adoptată de postmoderni.

BIBLIOGRAFIE. SIGLE ŞI AVREVIERI BIBLIOGRAFICE

Avram, Mioara, *Gramatica pentru toţi*, Bucureşti, Editura Academiei, 1986.
Bădărău, George, [Iaşi], Editura Institutul European, 2007.
Bulgăr, Gh., *Dicţionar de sinonime*, ediţia a VI-a, Bucureşti, Editura Palmyra, 1995.
Cărtărescu, Mircea, *Postmodernismul românesc*, Bucureşti, Editura Humanitas, [1999].

[102] Jocurile de cuvinte, unicitatea formei rezultată din alăturarea unor termeni asemănători din punct de vedere semantic, trimit tot spre limbajul artistic.

[103] Vezi Florin Marcu, *op. cit.*, s.v.

[104] *A-şi beli ochii* „a deschide ochii mari; a privi cu mirare, prosteşte" – www.dexonline.ro; element popular alăturat unor neologisme – dovada hibridizării la nivelul expresiei.

[105] Marin Sorescu, *op. cit.*, p. 957. Simetria realizată prin repetarea sintagmei *fără memorie* trimite spre forma lapidară, sentenţioasă a unei maxime. „Maxima poate fi considerată sinonimă cu aforismul, cu apoftegma şi cu sentinţa. Important de reţinut este faptul că prezenţa enunţurilor reflexive [...] într-un context imprimă acestuia o notă de solemnitate, un caracter *livresc* [subl. n. – E.C.] ". Vezi Mihaela Popescu, *op. cit.*, p. 158.

[106] Adrian Dinu Rachieru, *op. cit.*, p. 88.

[107] *Ibidem*.

[108] *Ibidem*, p. 89.

[109] Crenguţa Gânscă, *op. cit.*, p. 232-233.

[110] Emilia Parpală Afana, *op. cit.*, p. 145.

BDD-A6437 © 2009 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)

Connor, Steven, *Cultura postmodernă. O introducere în teoriile contemporane*, traducere din limba engleză de Mihaela Oniga, Bucureşti, Editura Meridiane, 1999.

DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

*** *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

*** *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, ediția a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

DOOM$_2$ = *Dicționarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, ediția a II-a revăzută şi adăugită, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2005.

*** *Gramatica limbii române. I. Cuvântul*, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.

Gânscă, Crenguța, *Opera lui Marin Sorescu*, [Piteşti], Editura Paralela 45, [2002].

http://www.pruteanu.ro/204dialoguri/1986-02sorescu.htm.

http://www.websters-online-dictionary.org/definition/trivial.

Iordan, Iorgu, *Stilistica limbii române*, ediție definitivă, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1975.

Marcu, Florin, *Marele dicționar de neologisme*, Bucureşti, Editura Saeculum I. O., 2000.

Parpală Afana, Emilia, *Introducere în stilistică*, [Piteşti], Editura Paralela 45, [1998].

Popescu, Mihaela, *Dicționar de stilistică*, [Bucureşti], Editura All, [2002].

Rachieru, Adrian Dinu, *Elitism şi postmodernism. Postmodernismul românesc şi circulația elitelor*, [Chişinău], Editura Garuda-Art, 2000.

Sorescu, Marin, *Opere. VI. Romane. Proză scurtă.*, ediție îngrijită de Mihaela Constantinescu-Podocea, prefață de Eugen Simion, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2006.

www.dexonline.ro.

www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=9760.

JAPIȚA: A DISCUSSION ABOUT TERRITORIAL, SOCIAL, SITUATIONAL HUES

(Abstract)

*The aim of the current paper is to highlight that the novel **Japița** by Marin Sorescu can be intergrated among Postmodern writings. This idea is sustained by the fact that stylistic hybridity is a noticeable characteristic of the novel under discussion and a main feature of Postmodern Aesthetics. Hues identifiable as far as the discourse is concerned and the permanent shift from one register to another justify the label: Postmodern novel. This inference claims for reconsideration: Marin Sorescu, though associated with the 60s Generation, is a Postmodern writer.*

BDD-A6437 © 2009 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:08:54 UTC)